

De financiële mannetjes gijzelen de autoriteiten'

Elke dag om 12.15 uur is hij te horen op BNR Nieuwsradio. Beursanalist Kees de Kort. Is het erg? Kan altijd nog erger. De somberste econoom van het land volgt met spanning de verwickelingen rond de crisis. Hij zit graag achter zijn computer. Vakantie? Niks aan. 'Een hotel is de hel, een camping is het einde der tijden.'

Verschenen in Elsevier op 25 april 2009. Geschreven door Liesbeth Wytzes.

Mooi weer buiten. Maar niet voor beursanalist bij AFS Capital Management en commentator van BNR Nieuwsradio Kees de Kort (52). Die kijkt een beetje korzelig naar de zonovergoten Amsterdamse gracht waar zijn bedrijf is gevestigd. Laten we niet overdrijven zeg. 'Het is 10 graden en de zon schijnt,' zegt hij. 'Over een paar maanden vind je dit koud.' Hij vindt het belachelijk, mensen die in een dikke jas buiten zitten op een terras zodra de eerste zonnestralen van het jaar te zien zijn. Loop liever rond of fiets een eindje. □

Sinds ruim tien jaar is econoom De Kort dagelijks te horen op BNR Nieuwsradio. Daar stort hij nu zijn toorn uit over degenen die te weinig hebben gedaan aan de crisis, terwijl ze dat wel hadden kunnen doen. Vooral Nout Wellink, president-directeur van De Nederlandsche Bank krijgt kritiek. De Korts column bij BNR heet niet zomaar 'De Kort door de Bocht'. Deze analist zegt waar het op staat, in duidelijke taal. Met nadruk, soms op doceertoon.

De Kort zag de crisis aankomen. In 2005 al. Dat het zo groot zou worden en zo snel zou gaan, had hij ook niet verwacht. 'Maar ik wist wel dat er iets groots zou gaan gebeuren. Ik was natuurlijk een doemdenkertje. De meeste mensen zijn het oneens met mij. Maar ik krijg geregeld gelijk. Vorig jaar om deze tijd werd ik uitgelachen. Nu ben ik het mannetje. From zero to hero. Zo snel kan het gaan, en waarschijnlijk ook weer andersom.'

Wat is er aan de hand? 'Het is tijd om te accepteren hoe de financieel-economische situatie is, en niet hoe die zou moeten zijn. We willen niet accepteren hoe het is, we hopen dat het anders wordt. Dat reddingsplan van de overheid? Bullshit. De G20? Flauwekul. Commissie-Maas? Kleuterwerk. Wat is het probleem? Hebben wij iets gelezen over wat de overheid denkt dat het probleem is? Ik niet. Ze weten alleen de oplossing. Gooi er geld tegenaan.

'Het probleem is: schulden. Niet het te weinig besteden. Ja, er wordt te weinig besteed, al is er geld genoeg. Maar men is zich bewust geworden van de schuldenposities en de herfinancieringsproblemen. Dus dan kun je als overheid wel zeggen: ik ga nóg meer schulden aan, maar als de schulden ons in de problemen hebben gebracht, kunnen almaar meer schulden ons daar niet uithalen. Die maken het alleen maar erger. In de Verenigde Staten zijn ze nu duizenden miljarden dollars verder aan maatregelen en wat heeft dat opgeleverd? Een dikke vette krimp op jaarbasis van 6 procent. Dus zullen we daar gewoon eens mee stoppen?'

Het is volgens De Kort niet zozeer vreemd dat er een recessie is als wel dat die er nu pas is. 'Vanaf 1983 is er geen recessie geweest, afgezien van wat dipjes. Opmerkelijk. En waarom niet? Omdat we ons daar elke keer hebben uitgekocht met behulp van de banken. De schuldenposities zijn daardoor steeds verder uitgebreid. Schulden op zich zijn geen probleem, als er maar een gezond bankwezen onder zit dat bereid is de volgende schulden te herfinancieren. Ain't gonna happen. We zijn rijk geworden vooral op basis van almaar meer krediet. In de Verenigde Staten werden de klanten bij het geld gezocht. Normaal is het andersom. Als de banken niet meer voor die stroom geld kunnen zorgen, gaat de welvaart omlaag. Hoe kunnen we die anders handhaven?'

'Het publiek en de bedrijven beginnen in de gaten te krijgen dat het systeem zekere kaartenhuisachtige trekjes heeft gekregen. Dus die worden voorzigtiger. Je móet dingen kopen,

dat gaat door. De dingen die je wilt kopen, die koop je minder. We zijn op de kleintjes aan het letten. Daardoor valt de vraag terug en dus nemen de economische problemen toe.'

De Kort vindt het wel verbijsterend hoe snel deze crisis is ontstaan. En hij schrikt er ook niet voor terug om wat schuldigen aan te wijzen. 'Luister. Vier, vijf jaar geleden hadden we een gezond financieel stelsel. Nu niet meer. Wie kijkt daar naar, wie is daarvoor verantwoordelijk? Dat is toch De Nederlandsche Bank onder leiding van Nout Wellink? Een krankzinnige implosie van het hele stelsel, hij staat erbij en kijkt ernaar en kan er niks aan doen. Die man kent geen schaamte. Had al lang weg moeten zijn. Wiens taak is het om overzicht te houden? Om te zeggen: "Jongens, het feestje is voorbij?" Dat is Wellink. De centrale bankier. En die heeft gewaarschuwd. Nou, dat lijkt me echt een heel goed idee. Maar waarschuwen, dat kan iedereen. Heb ik ook gedaan. Hij had zich moeten voorbereiden.'

'Het eerste slachtoffer van de crisis in Nederland was NIBC Capital. Die leden een enorm verlies door de subprime -hypotheken. Dat was begin 2007. Toen had de minister van Financiën een paar scenario's moeten maken. Scenario niks aan de hand, scenario alles gaat mis en nog zo wat. Die hadden in een laatje klaar moeten liggen. Twee jaar de tijd voor gehad. Dan waren ze daarop voorbereid geweest, ook wat de wetgeving betreft. Er is geen plan, er is geen visie, er is niks, er is alleen telkens paniek.'

'Die overname van ABN AMRO door Fortis, twee maanden na de NIBC-crisis, had nooit mogen doorgaan. Goedschiks of kwaadschiks. Maar Wellink kijkt alleen naar de formele juridische realiteit en liet het passeren. Hij had ook kunnen dreigen met aftreden en zeggen: "Onder mijn verantwoordelijkheid gaat dat niet gebeuren." Ach, het zijn allemaal bange mannen. Heb je niks aan als het slecht gaat. En neem al die reddingsoperaties van het afgelopen jaar. Wat heeft de belastingbetaler daarmee te maken? Volkomen onrechtvaardig. Het Stockholmsyndroom: de autoriteiten laten zich gijzelen door de financiële mannetjes. Die roepen: "Als wij er niet zijn, stort de wereld in." Onzin. We hebben banken nodig. Maar niet deze banken.'

'Wat is er bijvoorbeeld gebeurd? In het jaar nadat ABN AMRO door Fortis is overgenomen, stappen er vijf man in een bus naar België en een week later hebben ze ABN AMRO teruggekocht voor 16 miljard euro. Dan heb je geen due diligence gedaan, dan heb je niet naar de boeken gekeken, dan weet je geruststellend weinig. Maar die gijzeling gaat nog veel verder, want waarom moet de belastingbetaler überhaupt de belegger redden? Waarom wordt er niet van de vreemdevromogenverschaffers geëist dat ze een bijdrage leveren aan de redding van hun bank?'

Private equity, hedgefondsen, de financiële helden van de laatste jaren? 'Die gaan nu de mist in. Die hebben risico genomen met het geld van anderen en dat is een tijdje goed gegaan. Maar wizards? Bankmannetjes die voor zichzelf begonnen zijn. De heldenstaat van sommige mensen is verschrikkelijk onverdiend. Belegger Warren Buffett heeft weleens gezegd: "Pas als het eb wordt, kun je zien wie er geen kleren aan heeft.'"

Goed. We zitten midden in een crisis – en dat is volgens De Kort nog optimistisch, hij denkt dat het nog veel erger gaat worden als de huizenprijzen ook nog meer gaan dalen – wat te doen? Meer geld is niet het antwoord.

De Kort: 'Die banken moeten gezond worden. Onze economie drijft op de financiële sector, dat was twintig jaar geleden niet zo, maar nu wel. Dus die moet je zo snel mogelijk gezond maken. Linksom of rechtsom. Een herkapitalisatie. Of nationaliseer de hele handel en zorg ervoor dat betalingssysteem en sparen apart worden gezet. De kern is dan veilig gesteld. Daaromheen doet iedereen zijn best maar.'

Voor een belegger moet het niet uitmaken wat de beurs doet. 'Er zijn financiële instrumenten die van elke denkbare beursbeweging kunnen profiteren. Beleggen is als naar Albert Heijn gaan. Je moet gewoon andere dingen kopen, dan is er niks aan de hand. Puts. Short gaan. Je bent niet verplicht om te beleggen. Dat deed vroeger alleen oud geld. Maar ja, na 25 jaar haussemarkt zijn beleggers vergeten dat er ook nog iets anders is dan aandelen. We zijn zo geconditioneerd op omhoog gaan, dat we aan niks anders kunnen denken. Mijn advies aan de lezers van Elsevier : je hoeft dus niet te beleggen. De economie krimpt, de rente is 3, 4 procent, bedrijven gaan bij bosjes kapot en jullie willen veel geld verdienen? Dat wordt moeilijk. Je hebt geen recht op winst.'

Gelukkig is Kees de Kort 52. Die generatie heeft de nodige financieel-economische tegenslagen gehad. Hij studeerde af tijdens de vorige recessie, die van begin jaren tachtig. 'Ik heb in Tilburg internationale economie gestudeerd. Ontwikkelingshulp en het milieu, daar was iedereen toen mee bezig. Het bankwezen was iets voor de corpsballetjes en dat was ik niet. Ik ben afgestudeerd in 1981 en toen was de werkloosheid groot. Iedereen onder de vijftig heeft geen idee dat het weleens kan tegenzitten.

'Ik vond de studie wel leuk, maar niet echt uit overtuiging. Ik wist niks anders. Nu weet iedereen precies wat hij wil. Ze hebben visitekaartjes, cv's, carrièreplannen. Dat was toen niet aan de orde. Wij maakten ons gelukkig weinig zorgen over onze toekomst. Baantjes, uiterlijk, mobieltjes, kleren – dat maakte ons allemaal niks uit. Ik kan het me niet herinneren uit mijn schooltijd, in Boxmeer. Ik had twee spijkerbroeken, twee T-shirts, een paar schoenen. Ik was gewoon een grijze muis.

'Ik ben een kind van de jaren zeventig. Geld en status waren niet aan de orde en zo is het voor mij nog steeds. Ik heb er ook geen moeite mee als het wat minder gaat. Wat je nu krijgt, is payback . Dit is een crisis van de rijken. Als je in het onderwijs zit of in de gezondheidszorg werkt en je woont in een gehuurd pandje, dan heb je geen idee waarover ik het heb. De bovenkant van de samenleving gaat het voor de kiezen krijgen. Mensen met geld, grote huizen, directeuren, zelfstandigen zonder personeel. Er vindt een ontzaglijke nivellering plaats.'

De volgende dreun komt eraan. De huizenprijzen. 'In Nederland waren die al geëxplodeerd. Je kon een hypotheek krijgen voor zes, zeven keer je salaris en dat van je kat erbij. Met een aflossingsvrije hypotheek, nou, dat lijkt me echt een product dat niet meer kan. Dat is duur huren van de bank.

'In twaalf, dertien jaar zijn de huizenprijzen in Amsterdam verviervoudigd. Dan gaat iedereen roepen dat dat zo blijft? In de wereld die Kees heet, gaat dat niet gebeuren. Dat is een parabolische stijging van de prijzen geweest: een lijn die versnellend omhoog gaat. Je weet dat dat blijft niet duren. Wanneer het misgaat, kun je niet zeggen. Maar ze gaan eraan. Min 30, 40 procent is wel het minste.'

Kees de Kort woont in de Bijlmer. Het bevat hem al twintig jaar prima. Van kritiek op de buurt wil hij niks weten. 'Ik woon daar alleen. Een groot huis voor weinig geld. Ik ben weleens beroofd en er is weleens ingebroken, maar dat kan gebeuren in Amsterdam. Ja, het heeft een slechte naam, maar ga eens kijken of dat terecht is. Parkeren voor de deur, balkon van 11 meter op het zuiden, dikke betonnen muren en goede voorzieningen. Blanke Nederlanders zijn er in de minderheid. Ghanezen, Surinamers, Somaliërs, you name it . In de Amsterdamse Poort, waar ik boodschappen doe, is het overdag door al die kantoren nog tamelijk wit. Maar 's avonds is het zwart. Nee, dat is niet meer raar. Mij valt het op als er geen allochtonen zijn. Dan denk ik: hé, ik mis wat.'

De werkdag van De Kort begint vroeg. Om half acht zit hij op kantoor. De column voor BNR betekent een mooie afwisseling. Hoe kwam hij daar terecht? 'Ik werd er niet voor gevraagd. Toen BNR begon, maakten ze een rondje langs analisten. Zo kwamen ze bij mijn toenmalige

werkgever, Nieuwe Doelen. Iemand wilde het wel doen, maar die had er na een tijdje geen zin meer in. Daarna kwam er weer een, die hield er ook mee op. Toen kwam mijn baas het aan mij vragen en ik kon niks bedenken om nee te zeggen, maar ik had er helemaal geen zin in. Gedoe, elke dag. Maar het blijkt goed bij me te passen. Ik ben kritisch en mopperig, altijd al geweest.'

Radio wel, televisie niet. 'Tv hangt van ijdelheid aan elkaar, bij radio is dat veel minder. Bij de tv gaat het om de presentator, maar als ik word uitgenodigd, moet het om mij gaan. Ik ben de gast. En verder: die mensen begrijpen maar weinig van deze crisis. Dan zit ik bijvoorbeeld naast Gordon, moet ik over de crisis praten. Dat gaat dus niet gebeuren. Televisie interesseert me helemaal niks.

'Een boek schrijven? Waarom zou ik dat doen? Dan heb je een boek geschreven. Wie gaat dat lezen? Ik wil helemaal niet beroemd worden, zit graag in m'n eentje in de metro zonder dat mensen tegen me aan beginnen te zeiken.'

Halverwege de middag gaat De Kort weer op huis aan, waar de computer aanstaat en hij doorgaat met financieel nieuws volgen en zijn favoriete sites en blogs lezen. Vakantie? Liever niet. 'Ik heb er een hekel aan, in de rij staan, overal voor betalen, de taal niet spreken. Een hotel is een hel, een camping is het einde der tijden. Never. Ik reis geestelijk. Ik heb weleens Interrail gedaan, toen ik nog dacht dat dat er allemaal bij hoorde. Gingen we naar Griekenland. Maar ik spreek geen Grieks en de Grieken weinig Engels, dus zat je met je vrienden te praten. Daarvoor hoef je niet naar Griekenland. Ik ben nog een weekje in Barcelona geweest. Ik woonde samen, en dacht: laat ik eens een gebaar maken. New York? Nooit geweest.'

Naar Paradiso gaat hij wel, soms. Zijn favoriete muziek: americana. 'Ik moet iemand met een gitaar zien, een bas, een drum, een Hammondorgel. Niks met een computer. Dan is mijn avond goed. Nee, ik ga niet dansen zeg. Een blanke man van middelbare leeftijd. Dat is nooit aan mij besteed geweest. Ik blijf liever aan de bar staan.'

Is deze grimmige beurskenner weleens opgewekt? Jawel, soms, even. 'Geluk zit in kleine dingen. Goeie muziek. Goed denkwerk. Dat je iets leest en denkt: dat is big thinking. En fietsen, als het mooi weer is. Je fietst langs zo'n weiland waar het gras net is gemaaid. Je zweet goed. Dan ben ik blij.'

www.elsevier.nl